

Judith Pollmann

Judith Pollmann is hoogleraar Vroegmoderne Nederlandse Geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Ze doet vooral onderzoek naar de Nederlandse Opstand, de reformatie en contrareformatie, herinneringscultuur en egodocumenten.

Ben Vriesema is
hoofdredacteur van
Kleio.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Ik denk niet dat je veel van onze samenleving of van onze medemensen kunt begrijpen zonder enig begrip van het verleden.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Ik denk dat geschiedenis kinderen moet equiperen met het besef dat de wereld voortdurend verandert, en enig gevoel moet geven voor ontwikkeling in de tijd. Geschiedenis nodigt iedereen uit om zich te verplaatsen in situaties die anders zijn dan die van onszelf. Het is

aan het onderwijs om kinderen te helpen die historische situaties systematisch te doordenken, en te laten zien wat voor effecten die nog steeds hebben in onze eigen tijd.

Hoe vindt u dat geschiedenisonderwijs en staatsinrichting aan een middelbare school moet worden gedoceerd?

Dat lijkt me meer een vraag voor de mensen die het moeten doen. Maar laat ik zeggen dat ik blij ben met studenten die al op school hebben begrepen dat onze kennis over het verleden wel steeds groeit en verandert, maar toch meer is dan een grabbelton vol feitjes en meninkjes.

Als u morgen (opnieuw) een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Ik heb mezelf beloofd dat ik binnen afzienbare tijd ga werken aan het afstoffen van de geschiedenis van de achttiende-eeuwse Republiek. En als ik het allemaal echt over mocht doen had ik Turks, Perzisch en Arabisch geleerd en bestudeerde ik het Midden-Oosten.

Denkt u dat de 49 kenmerkende aspecten die leerlingen moeten kennen voor het eindexamen enig nut hebben voor het geschiedenisonderwijs?

Ik denk dat het heel belangrijk is dat kinderen een globaal overzicht van dit type opdoen. In de tijd waarin ik op school zat in de jaren zeventig, leerde je een paar dingen heel uitgebreid, maar ontbrak het aan een breder kader om dat in te hangen. Dat laat onverlet dat er discussie mogelijk is over welke kenmerkende aspecten er moeten worden geleerd, en dat de huidige lijst opfrissing kan gebruiken.

Rotswoningen in Matera.
Foto: Superchillum.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Ik was onlangs in Apulië, en dat was een en al historische sensatie. Je rijdt er op de Via Appia. Ik was in Matera in een rotswoning waarin tot de jaren vijftig een gezin met vijf kinderen en hun beesten in een en dezelfde ruimte sliepen. En ik zag kerken vol adembenemende fresco's. Allemaal historische sensatie.

Wat kunt u zich nog herinneren van de geschiedenislessen op de basisschool en de middelbare school?

Op mijn Haarlemse montessorischool werd weinig aan geschiedenis gedaan, maar er waren wel kasten vol nogal ouderwetse geschiedenisboekjes, zoals de Ladybird-boekjes over historische personen, die ik verslond. Op school en in de kinderbibliotheek waren er ook veel jeugddromans waarin pages van Floris V en zo de geschiedenis van nabij meemaakten. Het waren wel altijd de jongens die dicht bij de actie zaten; wat dat betreft was de vrouwelijke heldin Marije uit Geef me de ruimte! van Thea Beckman echt een doorbraak. Op het Stedelijk Gymnasium had ik les van de legendarische Bonno van Dijk, die fantastisch goed kon vertellen, ons de Bijbel liet lezen omdat dat goed was voor onze algemene ontwikkeling, en ons op een stadswandeling stuurde om te leren over de geschiedenis van Haarlem.

Welke historische periode spreekt u het meest aan?

Als kind van ouders die zelf van hun geloof waren gevallen, was ik altijd erg gegrepen door de vraag wat zulke veranderingen in het leven van gewone mensen betekenen. Op school las ik Het Geuzenboek van Louis Paul Boon, en schreef ik een werkstuk over de radicale wederdopers in Münster. Tijdens mijn studie wilde ik aanvankelijk de Spaanse middeleeuwen bestuderen, omdat ik de religieuze mix islam, jodendom en christendom daar zo interessant vond. Uiteindelijk werden het toch de Nederlanden. En inmiddels ben ik eigenlijk niet alleen meer in de beleving van religieuze verandering geïnteresseerd, maar in de beleving van alle veranderingsprocessen voor de moderne tijd.

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

Boons Geuzenboek heeft mij het meest beïnvloed. Maar helaas is het zo dat naarmate je meer weet het plezier in het lezen van historische romans over je eigen tijdvak wel afneemt. Bij The Girl with a Pearl Earring, dat in de Gouden Eeuw speelt, haakte ik al na drie bladzijden super geïrriteerd af. Maar er zijn uitzonderingen; Hilary Mantel's Wolf Hall is meesterlijk en zij weet ook echt waarover ze schrijft.

Prent van Jan Luyken.
Collectie Rijksmuseum.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

In Amsterdam wordt de tongschroef bewaard waarmee de doperse Maaïke Wens het spreken onmogelijk werd gemaakt tijdens haar terechtstelling. Jan Luyken maakte voor De Martelaerspiegel een prent waarin hij niet het moment van terechtstelling afbeeldde, maar het moment waarop haar kinderen in de as van hun moeder rondscharrelen en die tongschroef oprapen. Wát een scène! Maar wat mij dan interesseert is ook de Werdegang van die tongschroef.

Welke historische persoon spreekt u het meest aan?

Veel van mijn onderzoek is gebaseerd op dagboeken en kroniek-achtige geschriften, dus heb ik steeds nieuwe favorieten. Momenteel ben ik gek op de Friese kroniekschrijver Doeke Hellema uit de negentiende eeuw, die schrijft over het gedrag van ooievaars, over bliksemafleiders en op zijn vrouw moppert. Ik ben ook dol op Hermann Weinsberg uit Keulen, die in de zestiende eeuw prachtig schrijft over veroudering. De zeventiende-eeuwer Samuel Pepys in Londen was in veel opzichten een schurk, maar hij schreef alles op en is echt 'God's gift to the historian'. Als zijn vrouw ziet dat hij zijn dienstbode betast als die bezig is hem te ontluisen, moet dat ook in het dagboek.

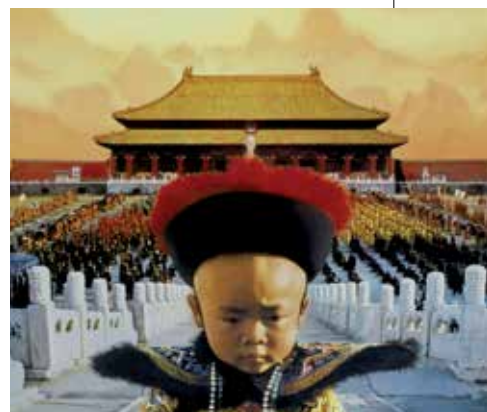
Stel, u zou minister van Onderwijs worden in een nieuw te vormen kabinet, wat zou u voor het geschiedenisonderwijs ingevoerd willen zien?

Ik zou zorgen dat er voor leerlingen op alle niveaus genoeg uren voor zijn, en het verder vooral aan al die nieuwsgierige, creatieve en betrokken leraren overlaten.

'Ik denk niet dat je veel van onze samenleving of van onze medemensen kunt begrijpen zonder enig begrip van het verleden'

Wat is uw meest dierbare bezit dat ook historische waarde heeft?

De brieven die mijn oma aan haar verloofde schreef in de jaren 1920.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

The Last Emperor, die uitkwam toen we nog een stuk minder van China wisten dan nu. ■